

LASTEN ROVANIEMI -

Lasten, lapsiperheiden ja
nuorten hyvinvointisuunnitelma
Rovaniemellä 2021-2025

ROVANIEMI

SISÄLLYS

JOHDANTO	4
LASTEN ROVANIEMI - LASTEN, LAPSIPERHEIDEN JA NUORTEN KOTIKAUPUNKI	6
KUVAUS NYKYTILASTA	8
HYVIÄ KÄYTÄNTÖJÄ	11
HYVINVOINTISUUNNITELMAN TOIMENPITEET	15
Aktiivisuus, terveelliset elintavat ja turvallinen arki	16
Tavoite 1: Harrastusmahdollisuudet paranevat ja aktiivisuus kasvaa	16
Tavoite 2: Monipuoliset ja saavutettavat toimintaympäristöt	18
Tavoite 3: Sujuva arki	18
Tavoite 4: Hyvä mieli ja apu lähellä	19
Työllisyyden edistäminen	21
Tavoite 1: Nuorten työelämästä syrjäytymisen riski pienenee	21
Osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen	23
Tavoite 1: Osallisuus ja vaikuttaminen vahvistuvat	23
Seuranta	24
LÄHTEET	25

Johdanto

Lapset, nuoret ja perheet ovat monien ohjelmien ja suunnitelmien tärkeitä kohderyhmiä. Tässä asiakirjassa linjataan keskeisiä moniammatillisia ja -alaisia valintoja vuosille 2021-2025 ja esitetään toimenpiteitä lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseksi Rovaniemellä. Tämä **Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelma** sisältää kuusi tavoitetta ja näille yhteensä 34 toimenpidettä, joiden toteutumista seurataan ja arvioidaan järjestelmällisesti osana kaupungin vuosittaista hyvinvointi- ja turvallisuuskertomusta. Seurantaan ja seurantatyöhön osallistuvat, yhdessä eri palvelualueiden ja toimijoiden kanssa, kaupungin hyvinvointityötä johtavat ja toteuttavat päätöksenteko- ja vaikuttajaelimet sekä jaostot. Yhteisenä tavoitteena on kehittää Rovaniemestä kaupunki, jossa lapsista ja nuorista kasvaa hyvinvoivia, onnellisia, aktiivisia ja vastuullisia kansalaisia. Erityisryhmien näkökulma on mukana läpi suunnitelman; kaikkien lasten, lapsiperheiden ja nuorten yhdenvertainen kohtelu ja osallisuuden edistäminen on meille tärkeää. Teemme työtämme yhdessä joulupukin kanssa. Toimimalla Joulupukin inhimillisten arvojen mukaisesti vahvistamme Rovaniemen asemaa Joulupukin virallisena kotikaupunkina ja Lapin arktisena pääkaupunkina, jonne lapset ja lapsiperheet ovat tervetulleita kaikkina vuodenaikoina.

Rovaniemi on merkittävä opiskelijakaupunki, Lapin suurin kaupunkikeskus, jonne vuosittain saapuu muilta paikkakunnilta n. 8000 korkeakoulu- ja toisen asteen opiskelijaa, joiden kotikunta ei ole Rovaniemi. Oman erityisyytensä tuo myös kaupungissa sijaitseva varuskunta.

Hyvinvoinnin edistäminen on tärkeä kuntien tehtävä, mikä huomioidaan Rovaniemen **kaupunkistrategiassa** ja strategisessa suunnitelmassa.

nittelussa sekä kaupunkikehittämisessä konkreettisina toimenpiteinä. Rovaniemellä kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä on määritelty **kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa**. Hyvinvoinnin edistämiseksi painotetaan toimivaa poikkihallinnollista yhteistyötä kaikilla sektoreilla, kumppanuuksia sekä paikallista kultuuria. Kuntalaisten hyvinvointi lisää alueen elinvoimaa ja vetovoimaisuutta, minkä lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon menojen kasvu hidastuu.

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelman taustalla ovat YK:n Lapsen oikeuksien sopimus, kansallinen lainsäädäntö, valtakunnalliset lapsi-, perhe- ja nuorisopolitiikkaa käsittelevät asiakirjat, Rovaniemen kaupunkistrategia sekä muut kaupungin toimintaa ohjaavat ohjelmat ja asiakirjat. Hyvinvointisuunnitelman erityisneuvonantajana on toiminut kaikkien lasten rakastama ystävällisyden, auttamisen ja yhteisöllisyyden lähettiläs, Rovaniemellä asuva Joulupukki.

YK:n lapsen oikeuksien yleisperiaatteet ovat syrjinnän kieltö, lapsen edun ensisijaisuus, oikeus elämään, henkiinjäämiseen ja kehittymiseen sekä oikeus saada näkemyksensä huomioiduksi. YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen mukaan jokaisella lapsella on oikeus hyvinvoinnilleen välttämättömään suojeluun ja huolenpitoon. Erityinen suojelu ja huolenpito velvoittavat aikuisia varmistamaan lapsen oikeuksien toteutumisen ja suojelemaan lapsia heidän oikeuksiinsa kohdistuvilta laiminlyönneiltä.

Kansallisen lapsistrategian tavoitteena on lapsen oikeuksia kunnioittava yhteiskunta ja aidosti lapsi- ja perhemyönteinen, lapsen oikeuksia kunnioittava Suomi. Kansallinen lapsistrategia koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi strategiassa ja sen toimeenpanossa otetaan huomioon laajasti perheet, joissa lapset elävät, sekä lapsuuden ja aikuisuuden nivelvaiheissa olevat nuoret aikuiset. Lapsistrategialla turvataan lapsia koskevien perus- ja ihmisoikeusvelvoitteiden tavoitteellinen ja johdonmukainen toteuttaminen yli hallituskausien. Valmistelun pohjana on YK:n Lapsen oikeuksien sopimus.

Sosiaali- ja terveysministeriön ja opetus- ja kulttuuriministeriön Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman tavoitteena on ollut lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvoinnin sekä heidän omien voimavarojensa vahvistaminen. Lapselle ja nuorelle luodaan suotuisa kasvuympäristö tukemalla koko perhettä oikea-aikaisesti. Muutosohjelman tavoitteena oli siirtyä hallinto- ja ammattikeskeisyydestä lapsi- ja perhelähtöisyyteen, noudattaa lapsen oikeuksia vahvistavaa toimintakulttuuria ja siirtää painopiste korjaavista palveluista ehkäiseviin, koko perhettä tukeviin ja kuntouttaviin sekä vuorovaikutussuhteita vahvistaviin toimintamalleihin.

Valtakunnallisen nuorisotyön- ja politiikan ohjelman 2020-2023 tavoitteet ja toimenpiteet toimivat mittareina valtion arvioidessa kuntien työtä nuorten olojen parantamiseksi. Ohjelma ohjaa myös valtion kunnille osoittamien avustusten myöntämistä. Nuorisotyön ja -politiikan tavoitteena on taata jokaiselle lapselle ja nuorelle vähintään yksi mieluinen harrastus, vahvistaa työllistymistaitoja, vähentää eriarvoisuutta sekä syrjäytymistä, parantaa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä vähentää mielenterveysongelmia ja tukea nuorten itsenäistä asumista.

Opetus- ja kulttuuriministeriön harrastus-takuun tavoitteena on turvata jokaisen lapsen ja nuoren mahdollisuus osallistua harrastustoimintaan. Parhaimmillaan mielekäs harrastus vahvistaa lapsen tai nuoren itsetuntoa, luottamusta omiin kykyihin ja vähentää yksinäisyyden tunnetta. Harrastus-takuun toteutuessa entistä harvempi lapsi ja nuori on yksinäinen tai tulee kiusatuksi, ja syrjäytymisen riski pienenee.

Valtioneuvoston liikuntapoliittisen selonteon mukaan liikunnalla on kasvava kansanterveydellinen ja kasvatuksellinen merkitys. Kunnat edistävät liikuntaa parhaiten luomalla olosuhteita eli tarjoamalla liikuntapaikkoja ja pitämällä ne hyvässä kunnossa. Liikunnan lisääminen on osa laajempia kokonaisuuksia kuten terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä, koulutusta, nuorisotyötä sekä elinolosuhteiden kehittämistä. Liikuntapalveluilla edistetään kuntalaisten osallisuutta, yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoa.

Lasten Rovaniemi - lasten, lapsiperheiden ja nuorten kotikaupunki

Rovaniemen kaupunkistrategian visiossa Rovaniemi on vuonna 2025 turvallinen ja elinvoimainen kaupunki puhtaan luonnon keskellä. Kaupunki on kasvava arktisen osaamisen kohtaamispaikka, jossa on helppo elää ja menestyä. Hyvän elämän mahdollistaa sujuva arki sekä elämyksellinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö.

Rovaniemen visio vuoteen 2025 edellyttää lasten, lapsiperheiden ja nuorten osallisuuden edistämistä sekä lapsivaikutusten arviointia koko kaupungin ja sen palveluiden suunnittelussa. Sujuva arki edellyttää hyvin toimivia, helposti saavutettavia, oikea-aikaisia ja ennaltaehkäiseviä palveluita. Luomme elämyksellisen ja viihtyisän kaupunkiympäristön ottamalla alueen lapsiperheet ja nuoret mukaan suunnitteluun. Osallistuminen lisää yhteisöllisyyttä ja auttaa kiinnittymään paikkakunnalle. Elämyksellinen ja viihtyisä kaupunkiympäristö lisää myös kaupungin vetovoimaisuutta ja matkailijoiden kiinnostusta.

Rovaniemen kaupunkistrategiaan yhteisiksi arvoiksi on valittu **turvallisuus, inhimillisuus, luovuus ja luotettavuus**. Tarkastelemme seuraavassa arvoja lasten, lapsiperheiden ja nuorten näkökulmasta.

Turvallisuus: Arvostamme turvallista ja terveellistä elinympäristöä. Edistämme esteetöntä liikkumista ja toimivia palveluita koko kaupungin alueella. Kaupunki koetaan turvallisenä ja suvaitsevaisena niin asukkaiden, yrittäjien kuin matkailijoiden kansainvälisenä kohtauspaikkana. Tietoturvasta ja tietosuojasta huolehditaan.

Kun kaupunki on turvallinen ja terveellinen ja esteetön lapsille, se on turvallinen kaikille. Lapsiperheiden palveluja on helposti saatavilla siellä, missä lapsiperheet muutenkin elävät, asuvat ja liikkuvat. Kiusaamista ja häirintää

ei hyväksytä missään muodossa, ja kaupungissa toimitaan suunnitelmallisesti kiusaamisen ehkäisemiseksi.

Inhimillisuus: Rovaniemi on tunnettu ystävällisyydestä. Edistämme yhtäläisiä hyvän elämän mahdollisuuksia ja hyväksymme erilaisuuden. Arvostamme avoimuutta, yhdessä tekemistä ja yhdenvertaisuutta. Huolehdimme yhteisvastuullisesta, mutta kannustamme myös omavastuuseen. Turvaamme tulevien sukupolvien hyvän elämän mahdollisuudet taloudellisesti, sosiaalisesti ja ekologisesti.

Rovaniemi tunnetaan ystävällisyydestä ja Joulupukin virallisena kotikaupunkina. Ystävälliseen ja toiset huomioivaan käytökseen kannustetaan ja tunnustetaan esimerkin voima tärkeänä tekijänä. Tarjoamme oikea-aikaisia ennaltaehkäiseviä ja korjaavia palveluja hyödyntäen järjestöyhteistyötä. Mahdollistamme lapsille, lapsiperheille ja nuorille tilaisuuksia harrastaa, oppia toisiltaan ja viettää aikaa yhdessä. Teemme kaupungin kouluista, päiväkodeista ja muista kunnan omistuksessa olevista tiloista sekä piha-alueista paikkoja yhteiselle tekemiselle. Taustalla ajatus siitä, että kun lapset ja nuoret oppivat, että heidän tekemisillään ja toiveillaan on merkitystä, he oppivat myös kantamaan vastuuta itsestään, muista ihmisistä ja luonnosta.

Luovuus: Olemme ennakkoluulottomia ja arvostamme jatkuvaa kehittämistä. Uskallamme kokeilla ja epäonnistuminen on sallittua. Etsimme aktiivisesti uusia tapoja toimia, tavoitteena tasapainoinen ja kestävä muutos. Toimimme tavalla, joka uudistaa ja voimistaa kaupunkiamme. Hyödynnämme rohkeasti toimintaympäristön muutosten kehitysvoiman. Kulttuuri on keskeinen osa arkea.

Rovaniemi kehittyy, kun vahvistamme lasten ja nuorten kulttuuria tarjoamalla heille mahdollisuuksia itsensä toteuttamiseen. Monitoimitilat, päiväkodit, koulut, nuorisotilat, kirjastot sekä liikuntapaikat ja -tilat sekä kylien kokoontumistilat ovat esimerkkejä alueiden monipuolisista harrastuspaikoista ja kokoontumistiloista, joiden tarjoamia resursseja hyödynnetään aktiivisesti ja monipuolisesti. Kaupungin yhteistyö kolmannen sektorin kanssa on joustavaa ja suunnitelmallista, ja avustusten avulla tuetaan lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointia lisäävää harrastustoimintaa ja tapahtumia.

Luotettavuus: Toimimme luottamusta, oikeudenmukaisuutta ja tasa-arvoa edistäen. Rakennamme aktiivisesti kumppanuutta ja verkostoidumme. Pidämme lupauksemme ja olemme rehellisiä. Toimimme pitkäjänteisesti ja johdonmukaisesti.

Siirrämme painopisteen korjaavista palveluista ennaltaehkäiseviin koko perhettä tukeviin palveluihin. Toimimme lapsi-, nuori- ja perhelähtöisesti, ja huomioimme lapsen oikeudet. Kaupungin aktiivinen kumppanuus ja verkostoituminen alueen yhdistysten ja järjestöjen kanssa lisää kuntalaisten hyvän elämän mahdollisuuksia. Jokaisella on mahdollisuus kuulua itselleen tärkeäksi kokemaansa yhteisöön, toimia sen aktiivisena jäsenenä ja tuntea itsensä tärkeäksi omien voimavarojensa puitteissa.

Osallisuuden ja vaikuttamisen laaja-alainen edistäminen on yksi Rovaniemi 2025 kaupunkistrategian tärkeimpiä tavoitteita. Osallisuuden ja paikallisen yhteisöllisyyden vahvistaminen lisää asukkaiden hyvinvointia ja vähentää syrjäytymiseen liittyviä riskejä. Toimivat ja laadukkaat palvelut edistävät sekä asukkaiden hyvinvointia että kunnan vetovoimaisuutta ja elinvoimaisuutta. Tulevaisuudessa kunta edistää kaikkien hyvinvointia yhteistyössä asukkaiden, yritysten ja järjestöjen kanssa.

UNICEF:n Lapsiystävällinen kunta-tunnustus myönnetään sitoutuneesta ja aktiivisesta kehittämistyöstä lapsen oikeuksien edistämiseksi. Rovaniemelle tunnustus on myönnetty vuosina 2015 ja 2017. Lapsiystävällisessä kunnassa kaikkia lapsia kohdellaan tasa-arvoisina kunnan asukkaina ja heidät otetaan mukaan palveluiden suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen sekä päätöksentekoon.

Lapsivaikutusten arviointi tarkoittaa päätösten lapsiin kohdistuvien vaikutusten ennakointia, sekä lasten oikeuksien ja osallisuuden toteutumisen seuranta. Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön Rovaniemellä palveluiden suunnittelussa ja kehittämisessä sekä lapsiväestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. Lapsilla ja nuorilla tulee olla mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa itseensä kohdistuvaan päätöksentekoon ja toimintaan.

Kuvaus nykytilasta

Rovaniemellä toimivan lakisääteisen **Lapsi- ja nuorisopoliittisen ohjausryhmän** tehtävänä on koota tietoa nuorten kasvu- ja elinoloista sekä arvioida sen pohjalta nuorten tilannetta paikallisen päätöksenteon ja suunnitelmien tueksi. Tavoitteena on parantaa nuorille suunnattujen palvelujen yhteensovittamista ja yhteisiä menettelytapoja nuoren palveluihin ohjaamisessa sekä lisätä tiedonvaihdon sujuvuutta.

Suurin osa rovaniemeläisistä lapsista ja nuorista voi hyvin, mutta ongelmat kasautuvat helposti ja huono-osaisuus muodostuu ylisukupolviseksi. Vaikka lapsiperheitä on Rovaniemellä enemmän kuin maassa keskimäärin, on lapsiperheiden osuus perheistä pienentynyt viime vuosina. Lapin kaikissa kunnissa lapsiperheet asuvat ahtaammin ja Lapissa on pienituloisia lapsiperheitä enemmän kuin keskimäärin koko maassa.

Koko Suomea koskevien tutkimusten mukaan n. 15 % lapsista elää köyhyys- tai syrjäytymisriskissä. Pelastakaa Lapset ry:n syksyllä 2018 tekemän kyselyn mukaan vähävaraisuus ja siitä johtuva syrjäyn jääminen, kiusaaminen ja yksinäisyys ovat lisääntyneet ja osalta lapsista puuttuu mahdollisuus kehittyä kykyjensä mukaisesti. Perheiden taloudellinen tilanne rajoittaa lasten ja nuorten vapaa-ajan toimintaa ja harrastusmahdollisuuksia.

Ala- ja yläkouluikäisten määrä kasvoi vuoteen 2020, jonka jälkeen ennustetaan pientä laskua. Toisella asteella olevien nuorten määrä laski lievästi 2020-luvun alkuun saakka, jonka jälkeen ikäluokat kasvavat. Vuonna 2019 0–6-vuotiaita rovaniemeläisiä oli 4436 henkilöä, 7–15-vuotiaita 6521 henkilöä ja 16–29-vuotiaita rovaniemeläisiä 2882 henkilöä, kun koko Rovaniemen väestömäärä oli 63 042 henkilöä.

VÄESTÖ 16–24

- ⊗ **16–24-vuotiaita rovaniemeläisiä oli vuoden 2020 lopussa 7567 henkeä eli 12 % koko väestöstä**
- ⊗ **16–18-vuotiaita 2057**
- ⊗ **19–24-vuotiaita 5510**
- ⊗ **Väestöennusteen mukaan vuonna 2025 Rovaniemellä on n. 7720 16–24 -vuotiasta eli 12 % koko väestöstä**
- ⊗ **Alle 25-vuotiaita työttömiä työnhakijoita oli vuoden 2020 lopussa 664 henkilöä**

VÄESTÖ ALLE 16-VUOTIAAT

- ⊗ **Alle 16-vuotiaita rovaniemeläisiä oli vuoden 2020 lopussa 11 006 henkilöä eli 17 % koko väestöstä**
- ⊗ **0–6-vuotiaita oli 4369**
- ⊗ **7–12-vuotiaita oli 4596**
- ⊗ **13–15-vuotiaita oli 2041**

- ⊗ **Väestöennusteen mukaan vuonna 2025 Rovaniemellä on n. 10 450 alle 16-vuotiasta eli 16 % koko väestöstä**

- ⊗ **Rovaniemellä oli vuoden 2020 lopussa 7940 lapsiperhettä, mikä on 49 % kaikista perheistä**

- ⊗ **Lapsiperheistä 29 % oli yhden vanhemman perheitä**

- ⊗ **82 %:ssa lapsiperheitä oli 1–2 lasta**

Ennusteiden mukaan syntyneiden lasten määrä Rovaniemellä vähenee. Varhaiskasvatuksen palveluiden tarve tulee pysymään kuitenkin samana, koska yhä useampi alle kouluikäinen on varhaiskasvatuksen palvelujen piirissä. Valtakunnan tason tavoitteet ja toimenpiteet varhaiskasvatuksen osallisuuden nostamiseksi vaikuttavat myös rovaniemeläiseen varhaiskasvatukseen. Taloudelliset seikat huomioiva, toimiva palveluverkko on edellytys varhaiskasvatuksen saavutettavuudelle kuntalaisen näkökulmasta.

Perusopetusikäisten lasten ja nuorten määrä tulee ennusteiden mukaan vähenemään vuosina 2020–2025. Kouluverkon kehittämisessä huomioidaan koulun alueen oppilasmäärien kehitys, opetuksen saatavuus sekä oppilaiden tasavertaiset oppimismahdollisuudet. Kouluverkkoa ja -palveluita kehitetään perustamalla riittävän kokoisia yhtenäiskoulu- ja monipalvelukeskuksia.

Vuonna 2019 tehdyn Kouluterveyskyselyn mukaan oppilaiden yleinen terveydentila on valtaosin hyvä. Yli puolet vastanneista on elämänsä tyytyväisiä, ja enemmistö koululaisista pitää koulunkäynnistä, vaikka pientä laskua havaitaan koko maan laajuisesti. Rovaniemellä

kiusaaminen on hieman vähentynyt. Kouluilla on kuitenkin edelleen kymmeniä kiusaamistapauksia viikoittain. Huolestuttavaa on myös se, että usealla kymmenellä koululaisella ei ole yhtään ystävää, he kokevat itsensä usein yksinäisiksi ja pelkäävät välitunteja, eivätkä he koe olevansa tärkeä osa omaa koulu- tai luokkayhteisöä. Mielialaan liittyvät ongelmat ovat lisääntyneet koko maassa edelliseen kyselyyn verrattuna. Rovaniemellä mielialaongelmista raportoitiin hieman maan keskiarvoa enemmän. Nuorten päihdemyönteisyys on lisääntynyt koko maassa. Lapissa nuorten alkoholin käyttö on runsaampaa kuin muualla maassa.

Rovaniemeläisten nuorten ja nuorten aikuisten huumetilanne on erittäin huolestuttava. Vuoden 2019 lopulla poliisin aloittama ennaltaehkäisevä huume työ laajeni Meri-Lapista Rovaniemelle, ja alle 25-vuotiaiden huumevalvontaa tehostettiin. Lyhyessä ajassa Rovaniemellä paljastui yli 200 uutta nuorta huumeiden käyttäjää, joista nuorimmat kiinni jääneet olivat vasta 13-vuotiaita. Tämä on yli puolet enemmän kuin edellisenä vuonna.

Lastensuojeluilmoitusten lukumäärä on Rovaniemellä noussut merkittävästi parin viime

vuoden aikana. Yhteiskunnan taloudellinen tilanne vaikuttaa lastensuojelun vireillepanojen määrään, ja ilmoituksiin lasketaan mukaan myös sosiaalihuoltolain mukaiset ilmoitukset palvelutarpeen arvioinnista. Vuonna 2020 maaliskuun puoliväliin mennessä lastensuojeluilmoituksia (LsL 25§) tuli useita kymmeniä lapsen tai nuoren päihteidenkäytön vuoksi.

MLL:n Lapin piirin vuonna 2018 toteuttaman kyselyn mukaan rovaniemeläiset lapsiperheet toivovat arkisia asioita, kuten mahdollisuutta harrastaa yhdessä lasten kanssa sekä vertaistukea muilta vanhemmilta. Kyselyyn vastanneista 135 perheestä joka kolmas toivoi lisää tapahtumia perheille sekä lisää kerhoja lapsille ja perheille. Joka neljäs vastaaja kertoi, että kaipaa lisää tukea lapsiperheen arkeen kuten lastenhoitoon ja kodinhoitoon. 15 % vastanneista toivoi myös lisää tietoa vanhemmuuden ja kasvatuksen tueksi. Vastauksista ilmeni, että perheet toivovat jo olemassa olevia palveluita, joita ei joko löydetä tai osata käyttää. Kysely tehtiin uudelleen keväällä 2019. Tuolloin kyselyyn vastasi 477 vastaajaa. Kyselyn tulokset antoivat hyvin samansuuntaisia vastauksia kuin vuonna 2018.

Matkailu tuo Rovaniemelle vuosittain lähes puoli miljoonaa turistia ja suuri osa erityisesti joulumatkailijoista on lapsiperheitä. Matkailuun tehdyt investoinnit hyödyttävät myös paikallista väestöä, mutta potentiaalia kehittää Rovaniemeä lapsiperheiden matkailukohteena on varmasti käyttämättä. Paikallisten lasten, lapsiperheiden ja nuorten tarpeisiin ja hyötyihin on syytä kiinnittää huomiota matkailun kehittämisessä.

Hyviä käytäntöjä

Rovaniemellä on kehitetty moniammatillisen ja -alaisen yhteistyön avulla monia hyvä käytäntöjä. Tavoitteena on, että lapsen ja nuoren sekä vanhempien vahvuuksien tukeminen ja voimavarojen vahvistaminen suojaavat koko perheen hyvinvointia. Säännöllinen seuranta mahdollistaa vanhempiin, kotiin ja muuhun kasvuympäristöön liittyvien riskien ja ongelmien tunnistamisen varhain. Lasten ja nuorten laajoissa terveys-tarkastuksissa selvitetään monipuolisesti myös hänen kehitysympäristöään ja perheen hyvinvointia. Perheen arkirytmii ja arjen hallinta, asuminen ja asuinympäristö sekä tukiverkosto ja tuen saannin riittävyys sisältyvät äitiys- ja lastenneuvolan ja kouluterveydenhuollon laajoihin terveystarkastuksiin. Laaja-alainen mielenterveyteen liittyvä osaaminen, ravintokasvatus sekä vanhemmuuteen ja parisuhteisiin tarjottava tuki nähdään tärkeinä lasten, lapsiperheiden ja nuorten arkea tukevinä painotuksina.

Rovaniemen kaupunki tarjoaa lapsiperheille monenlaisia vertaistukiryhmiä kysynnän mukaan. Äitiysneuvolassa järjestetään ensimmäistä lasta odottaville vanhemmille moniammatillista lakisääteistä vertaisryhmätoimintaa, Perheeksi-ryhmiä. Palvelua ollaan kehittämässä myös etänä toteutettavaan muotoon. Kaupungin perheneuvola tarjoaa vuosittain mm. parisuhdekursseja, ryhmätoimintaa haastavasti käytäytyvien lasten vanhemmille sekä eroryhmiä lapsille vanhempien eron jälkeen. Perhetuvalla kokoontuva Majakka-ryhmä on ammatillisesti ohjattu, suljettu vertaistukiryhmä erilaisissa elämäntilanteissa oleville perheille. Sen tavoitteena on tarjota perheille vertaistukea, lisätä arjen hallintaa, tukea vanhemmuutta ja korostaa lapsen asemaa perheessä.

Varhaiskasvatuksen ja koulujen oppimisympäristöt ovat hyvinvointia vahvistavia yhteisöjä. Ne tarjoavat korjaavia kokemuksia niille lapsille ja nuorille, joilla on kotiympäristössä huolia ja ongelmia. Lasten ja nuorten parissa toimivat tahot pitävät koulujen tarjoamia puitteita luonnollisena ympäristönä lasten ja nuorten toiminnalle.

Varhaiskasvatuksen monipuoliset työtavat kuten omaehtoinen ja ohjattu leikki, tutkiminen, liikkuminen sekä taiteellinen kokeminen ja ilmaisu luovat pohjan myöhemmälle harrastustoiminnalle. Rovaniemen kaupungin päiväkodeissa järjestetään 5-6-vuotiaille lapsille visuaalisten taiteiden opetusta, joka pohjautuu Rovaniemen kaupungin Taiteen perusopetuksen opetussuunnitelmaan. Palvelupolkua varhaiskasvatuksesta perusopetukseen on kehitetty esimerkiksi suunnittelemalla monitoimiyksiköitä esi- ja perusopetuksen sekä vapaa-ajan ja terveyspalveluiden yhteiskäyttöön.

Esiopetuksen ja koulujen hyvinvointityötä ohjaavat Oppilas- ja opiskeluhoitolaki sekä 1.8.2016 voimaan astunut esi- ja perusopetuksen opetussuunnitelma, joka sisältää liikunta- ja kulttuurikasvatussuunnitelmat. Uudet perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet otettiin käyttöön vuosiluokkien 1-6 osalta 1.8.2016. Vuosiluokkien 7-9 osalta uuden opetussuunnitelman käyttöönotto tapahtui porrastetusti vuosina 2017, 2018 ja 2019.

Kouluhyvinvointia ja -viihtyvyyttä on edistetty liikunnalla koulupäivien aikana sekä lisäämällä koulunuorisotyötä ja yhteistyötä etsivän nuorisotyön kanssa. Yhteisöllinen, ongelmia ennaltaehkäisevä toimintakulttuuri on ensisijaista esiopetuksen ja koulujen oppilashuoltotyössä. Esiopetukseen ja kouluihin on laadittu yksikökohtainen oppilashuoltosuunnitelma yhdessä päiväkodin hyvinvointiryhmän sekä koulussa oppilaskuntien ja vanhempaintoimikuntien kanssa.

Oppilas- ja opiskeluhoito on kokonaisuus, joka edistää oppilaiden ja koko koulu yhteisön hyvinvointia. Yhteisöllisen opiskeluhoitoon toteuttamiseen osallistuvat kaikki yhteisössä työskentelevät. Toiminnalla kehitetään tunne- ja vuorovaikutustaitoja, edistetään mielenterveyttä ja terveellisiä elämäntapoja sekä ehkäistään kiusaamista ja häirintää. Sekä päiväkodeissa että kouluissa harjoitellaan hyvinvointitaitoja toteuttamalla **Hyvinvoinnin vuosikello -toimintamallia**. Huoltajia tiedotetaan Wilman kautta

koulussa kulloinkin käsiteltävästä hyvinvoinnin osa-alueesta ja annetaan vinkkejä, miten aihetta voidaan käsitellä myös kotona.

Monipuolinen lukutaito on oppimisen perusta. Lukutaito myös lisää esimerkiksi itsetuntemusta ja kehittää sosiaalisia taitoja. Rovaniemen kaupunginkirjasto edistää lasten ja nuorten lukutaitoa ja -intoa tarjoamalla monipuolisia aineistoja ja palveluja. Kirjasto tekee lukutaitotyötä laajassa yhteistyöverkostossa mm. koulujen, varhaiskasvatuksen, neuvoloiden, nuorisotyön ja järjestöjen kanssa. Kirjaston palvelutarjontaan kuuluu mm. kirjastopolku, jossa tietyt vuosiluokat (1., 4. ja 7.) pääsevät tutustumaan kirjastoon elämyksellisesti. **Kirjastopolku** laajenee vuonna 2021 myös varhaiskasvatukseen. Kirjavinkkausten, sanataidetyöpajojen, satutuntien ja muiden tapahtumien avulla lisätään lukemisen iloa sekä lasten, nuorten ja perheiden osallisuutta kulttuuriin.

Avointa nuorisotoimintaa järjestetään kaupungin eri puolilla sijaitsevilla nuorisotiloilla. Nuorisotilojen sijainti noudattaa kouluverkostoa, ja ne sijaitsevat alueellisissa monitoimiloissa. Avoimen toiminnan lisäksi tiloilla järjestetään pienryhmä- ja kerhotoimintaa. Nuoret voivat ideoida ja järjestää mieleistään toimintaa yhdessä ohjaajien kanssa. Nuorisotyö tavoittaa alueiden nuoria parhaiten jalkautumalla kouluille. Nuorisotyöntekijät vetävät peruskouluissa

Rovaniemen koulunuorisotyön toimintamallin mukaisia infopaketteja (mm. päihtteet, kiusaaminen, some ja osallisuus).

Jokaisella koulualueella järjestetään koulun ja nuorisotyön yhteisenä toimintana **Joustavaa perusopetusta (JOPE)** 8.-9. luokkien oppilaille. Tavoitteena on vähentää perusopetuksen keskeyttämistä ja saattaa oppilaat turvallisesti seuraavaan koulutusvaiheeseen. Toimintaan osallistuu opettajan työparina nuorten kasvun tukemiseen ja ohjaukseen perehtynyt nuorisotyöntekijä, JOPE-ohjaaja. Hän on mukana oppilaiden koulupäivissä, mutta hänen puoleensa käännetään usein myös työhön ja vapaa-aikaan liittyvissä asioissa.

Etsivän nuorisotyön tehtävä on tavoittaa tukea tarvitsevat alle 29-vuotiaat nuoret. Lainmukaisia ilmoituksia etsivään nuorisotyöhön tehdään 2. asteelta, peruskouluista ja puolustusvoimista. Myös muut viranomaiset kuten terveydenhoitajat ja sosiaalityöntekijät voivat välittää tiedon tukea tarvitsevasta nuoresta. Etsivät nuorisotyöntekijät ohjaavat nuoria palveluihin, jotka tukevat työhön ja koulutukseen pääsyä sekä edistävät nuoren kasvua, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa. Usein nuoret tarvitsevat palveluihin kiinnittyäkseen pitkäaikaista motivointia, sosiaalista vahvistamista ja rinnalla kulkemista. Myös kaveritaitojen harjoittelu sekä ohjaaminen vapaa-ajanpalvelui-

hin ja harrastuksiin ovat tärkeitä asioita syrjäytymisvaarassa oleville nuorille.

Kauppakeskus Revontulella sijaitseva **Nuorisotiedotuspiste Poppari** tarjoaa tietoa ja neuvontaa nuorille ja heidän läheisilleen nuorten elämään liittyvissä kysymyksissä. Tilassa järjestetään erilaisia infotilaisuuksia ja muita tapahtumia ajankohtaisista teemoista. Nuorilla on myös mahdollisuus vapaampaan oleskeluun tilan takaosan pelialueella. Poppari tekee yhteistyötä nuorten kanssa työskentelevien viranomaisten ja järjestötoimijoiden kanssa. Nuorisotiedotuspiste Poppari toimii myös jalkautuvan nuorisotyön keskuksena, jonka kautta työntekijät tekevät myös niin sanottua katutyötä, eli jalkautuvat nuorten suosimille alueille keskustan alueella.

Rovaniemeläisillä järjestöillä on osaamista ja tahtoa olla luomassa kuntalaisten arjen ympäristöjä ja rakenteita. Järjestökentällä toimii koulutettuja ja erikoistuneita ammattilaisia, jotka haluavat jakaa asiantuntijuuttaan myös muille toimijoille. Rovaniemen Järjestötalossa toimii Järjestöpiste Joiku, jonne kunnan työntekijät ja järjestöt voivat ohjata asiakkaitaan tutustumaan erilaisiin järjestötoiminnan muotoihin ja löytämään niistä itselle kiinnostavia. Uudenlaisen, tehokkaan yhteistyökulttuurin juurruttaminen kaupungin ja järjestöjen välille vaatii aikaa ja joustavuutta molemmilta osapuolilta. Järjestöt ovat valmiita järjestämään peruspalveluja tukevaa ja

kuntalaisia osallistavaa toimintaa. Järjestöillä on osaamista kehittää hyvinvointia lisääviä ja ennaltaehkäiseviä toimintamuotoja, kuten liikunta- ja muita vapaa-ajan aktiviteetteja. Mahdollisimman edullisen tai maksuttoman toiminnan organisointiin järjestöt tarvitsevat kuitenkin maksuttomia tiloja.

Jalkautuva nuorisotyö on yksi Rovaniemen nuorisopalveluiden toimintamuodoista ja sitä tehdään tiiviissä yhteistyössä eri yhteistyökumppaneiden kanssa, kuten poliisi, sosiaalityö, vartijat, seurakunta, järjestöt yms. Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään toimintasuunnitelman mukaisesti ja sillä halutaan ennaltaehkäistä rikoksia, tuoda turvallisia aikuisia nuorten pariin kaduille, puuttua matalalla kynnyksellä akuuttia puutumista vaativiin tilanteisiin sekä ohjata nuoria esim. Rikosuhripäivystyksen palveluihin.

Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään aina nuorisotyöllisin keinoin yhdessä muiden toimijoiden kanssa, ja sen ytimessä on nuorten kohtaaminen. Tavoitteena on myös nuoriin ja nuorisokulttuuriin liittyvien ajankohtaisten ilmiöiden kartoittaminen. Työn yhteiskunnallisena tehtävänä on nuoria koskevan tiedon välittäminen sidosryhmille, yhteistyötahoille, eri organisaatioille ja päättäjille. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta kyse on nuoruuden edunvalvonnasta ja elinoloihin vaikuttamisesta. Jalkautuvaa nuorisotyötä tehdään iltaisin ja viikonloppuisin sekä juhla-

pyhien aattoina. Nuorisotyöntekijät jalkautuvat sinne missä nuoret ovat: keskustan alueelle, kauppakeskuksiin, rannoille, koulujen pihoille ja nuorten suosimiin tapahtumiin. Alueelliset nuorisoohjaajat tekevät jalkautuvaa nuorisotyötä omilla alueillaan tarkkailevalla, tavoittavalla, ennaltaehkäisevällä ja puuttuvalla työotteella.

Nuorisopalveluiden työntekijöitä on koulutettu myös **katusovittelun** menetelmien käytössä. Katusovittelun avulla on mahdollista saattaa rikoksentehtyjä ja uhri sopimaan keskenään vahingoista nopealla aikataululla ilman monimutkaisia prosesseja.

Nuorisopalveluiden **kriisivalmiussuunnitelma** tehostetun nuorisotyön osalta otettiin käyttöön vuonna 2019. Suunnitelmaa noudattamalla nuorisopalvelut toimii yhdenmukaisesti ja tukee nuoria heitä kohtaavissa erilaisissa kriiseissä.

HSS eli Hoito syytteen sijaan on toimintamalli, jonka tarkoituksena on tukea nuorta päihdeongelmassa ja elämänhallinnassa. Rikoslain 50 luvussa on määritelty huumausainerikoksista ja luvun 7 §:ssä on määritelty toimenpiteistä luopumisesta. Syyte voidaan myös jättää nostamatta tai rangaistus tuomitsematta, jos olosuhteet huomioon ottaen rikos on vähäinen tai rikoksesta epäilty on hakeutunut sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymään hoitoon. Rovaniemellä HSS toimintamallin konkreettisia toimijoita ovat Lapin poliisilaitos, sosiaalipalvelut ja terveydenhuollon palvelut.

Monialaista Ankkuri-toimintaa on uudelleen käynnistetty Rovaniemen kaupungin lasten, nuorten ja heidän perheidensä tueksi. Toiminta kohdistuu varhaisessa vaiheessa nuorten hyvinvoinnin edistämiseen ja rikosten ennaltaehkäisyyn. Toiminnan kautta pyritään puuttamaan alle 21-vuotiaiden rikolliseen käyttäytymiseen ja rikoskierteen katkaisemiseen. Ankkuri-tiimiin nimetään asiantuntijat poliisista (EET), sosiaali-, terveys- ja nuorisopalveluista. Toiminnan keskiössä ovat ensikertalaiset ja alaikäisten kohdalla yhteistyö nuorten vanhempien kanssa. Ankkuritapaamisissa pyritään selvittämään nuoren asiakkaan kokonaisvaltainen elämäntilanne sekä ohjaamaan taroituksenmukaisen avun ja tuen piiriin. Ankkuri-tiimin työmenetelmiin kuuluvat nuorten ja perheiden tapaamisten lisäksi mm. ryhmätapaamiset, katusovittelu, jalkautuminen nuorten pariin, HSS-mallin toteuttaminen ja koulujen kanssa tehtävä yhteistyö. Ankkuri-tiimin jäsenten lisäksi nuorten avuksi ja tueksi haetaan toimijoita tarpeen mukaan poliisista, etsivästä nuorisotyöstä, muista sosiaali- ja terveyspalveluista sekä koulun ammattihenkilös-

töstä. Ankkuri-tiimin työtä ohjaa ja seuraa tiimin jäsenten lähiesimiehistä koottu esimiestiimi. Toimintamallin vakiinnuttamisen ja jatkokehityksen turvaamiseksi ja tueksi nimetään myös ohjausryhmä.

Tammikuussa 2021 Rovaniemellä käynnistyi **Rikoksilla oireilevien nuorten** avuksi kehitetyn toimintamallin (RIKO) pilotointi. Rovaniemen RIKO-hanke on osa Oikeusministeriön laajempaa rikosentorjuntaohjelmaa, ja siitä vastaavat yhteistyössä kaupungin sivistys- ja hyvinvointipalvelut, Lapin poliisilaitos, Rikosseuraamuslaitoksen Rovaniemen yhdyskuntaseuraamustoimisto ja Aseman Lapset ry. RIKOssa luodaan yhteinen poikkihallinnollinen toimintamalli toistuvasti rikoksilla ja päihteillä oireilevien nuorten kanssa työskentelyyn. Toimintamallissa nuorten kanssa työskentelyyn erikoistuneet asiantuntijat jalkautuvat nuoren rinnalla kulkijoiksi selvittämään yhteistyössä nuorten kanssa toimivien tahojen kanssa nuoren yksilöllisiä avuntarpeita. Nuoren ehdoilla etenevän työskentelyn tavoitteena on löytää nuorelle oikea-aikaiset ja riittävät tukipalvelut, joiden avulla nuori voi jatkaa elämäänsä mahdollisimman päihteettömästi ja ilman rikollista toimintaa.

Rovaniemen kaupungissa on käytössä valtakunnallinen Kaikukortti-toimintamalli. **Kaikukortti** on pahvinen, maksuton henkilökohtainen kortti, jolla voi hankkia maksuttomia pääsylippuja kulttuuri- ja urheilutapahtumiin sekä kulttuuri- ja liikuntapaikkoihin. Kortilla voi myös hankkia kurssipaikkoja Rovaniemen kansalaisopiston kursseille. Se on tarkoitettu yli 16-vuotiaille tiukassa taloudellisessa tilanteessa oleville henkilöille ja perheille, jotka ovat asiakkaana Rovaniemen kaupungin perusturvan palveluissa tai muussa Kaikukorttia jakavassa yksikössä ja yhteisössä. Kaikukortilla voi hankkia lippuja myös omille alle 16-vuotiaille lapsille tai lapsenlapsille silloin kun he osallistuvat samaan tapahtumaan. Kaikukortin tavoitteena on parantaa näiden nuorten, aikuisten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä.

Kansainvälisyys on luonteva osa nuorten parissa tehtävää työtä ja kansainvälisyyteen liittyviä mahdollisuuksia hyödynnetään.

Hyvinvointisuunnitelman toimenpiteet

Rovaniemen kaupungin hyvinvointisuunnitelman tavoitteena on kaikkien kuntalaisten aktiivinen, terveellinen ja turvallinen arki ja asuminen, työllisyyden edistäminen, osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen sekä valmistautuminen soteuudistukseen.

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelman vision taustalla on ajatus siitä, että **lapsen hyvä arki on yhteinen asiamme**.

“Vuonna 2025 Rovaniemi on Suomen lapsiystävällisin ja nuorisomyönteisin kotikaupunki, jossa jokaisella lapsella ja nuorella on mahdollisuus harrastaa ja saada valmiuksia hyvään ja onnelliseen elämään.”

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointisuunnitelman keskeisiä tavoitteita ovat seuraavat:

- Lapsivaikutusten arviointi on käytössä Rovaniemellä kaikessa päätöksenteossa
- Rovaniemen kaupunkiympäristö, eri tilat ja paikat ovat esteettömiä ja tarjoavat mielekästä tekemistä perheille ja nuorille
- Kaikilla rovaniemeläisillä lapsilla ja nuorilla on mieluinen harrastus
- Rovaniemellä on sähköinen palvelutarjotin, jossa kaikki palvelut ja toiminta on selkeästi löydettävissä
- Painopiste on ennaltaehkäisevissä palveluissa. Lasten, lapsiperheiden ja nuorten osallisuus on vahvaa ja he ovat mukana palveluiden suunnittelussa
- Kiusaamiseen varhaiskasvatyüksiköissä, kouluissa ja harrastustoiminnassa puututaan tehokkaasti ja sitä esiintyy vähän
- Koulut ovat asuinalueiden vahvoja toimijoita ja niiden tiloissa on toimintaa kaikille kuntalaisille, ympäri vuoden.

Vision mukaisesti lisäämme lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointia toteuttamalla kaupungin hyvinvointisuunnitelmaa ja konkreettisia toimenpiteitä, joilla edistämme lasten ja nuorten hyvinvointia ja terveyttä sekä kavennamme hyvinvointieroja. Tavoitteena on lisätä kunnan lapsi-, nuori- ja perhemyönteisyyttä, arvioida päätöksenteon lapsivaikutuksia, parantaa palveluiden saatavuutta ja saavutettavuutta sekä lisätä lasten ja nuorten voimavaroja ja vuorovaikutusta.

Voimavarat ja vuorovaikutus lisääntyvät, kun vahvistamme osallisuutta, lisäämme harrastusmahdollisuuksia, vähennämme eriarvoisuutta ja ehkäisemme syrjäytymistä. Noudattamalla yhteisiä kiusaamisen vastaisia linjauksia vahvistamme lasten ja nuorten vuorovaikutus- ja yhteisöllisyystaitoja sekä vähennämme kiusaamisesta ja häirinnästä aiheutuvia ongelmia.

Aktiivisuus, terveelliset elintavat ja turvallinen arki

Tavoite 1: Harrastusmahdollisuudet paranevat ja aktiivisuus kasvaa.

Harrastustoiminnan on osoitettu edistävän lasten ja nuorten tervettä kasvua ja kehittymistä sekä ennaltaehkäisevän syrjäytymistä. Harrastaminen on yhteisön jäseneksi kasvamista ja lapselle sekä nuorelle paikka löytää kavereita. Lisäksi harrastustoiminta voi tuoda lisää turvallisia aikuisia lapsen ja nuoren arkeen. Erityisen vaikuttavaa harrastustoimintaan osallistuminen on niille lapsille ja nuorille, joiden elämässä kasautuvat monet riskitekijät, kuten heikko koulu- tai opintomenestys sekä sosiaalisten taitojen vähyyks.

Rovaniemellä lasten ja nuorten aktiivista elämäntapaa, harrastamista sekä harrastusmahdollisuuksia halutaan tukea monin eri tavoin.

Rovaniemen kaupungissa on vuoden 2021 alussa käynnistetty **harrastustoiminnan Suomen mallin** pilottihanke. SuMa-hanke on Rovaniemen kaupungin koulu-, kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluiden yhteinen kehittämishanke, jossa rakennetaan harrastustoiminnan kokonaisuus peruskouluikäisten koulupäivien yhteyteen. Hankkeen tarkoituksena on luoda Suomen mallin mukainen paikallinen Rovaniemen malli, jossa taataan jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan maksuttomaan harrastukseen koulupäivän yhteydessä.

SuMa-hankkeessa yhteistyökumppaneina ovat paikalliset liikunta-, kulttuuri- ja nuorisotoimintaa järjestävät yhdistykset, seurat ja järjestöt, jotka vastaavat harrasteohjauksesta ja kerhojen toteutuksesta. SuMa-hankkeen kohdeyrymänä ovat Rovaniemen alueen peruskoulujen 1-9 luokkien oppilaat. Hankkeen avulla halutaan tavoittaa erityisesti passiivisia tai yksinäisiä nuoria, joilla ei syystä tai toisesta ole säännöllistä harrastusta.

Hankkeen tarkoitus on siis taata jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieluisaan maksuttomaan harrastukseen lähikouluilla ja niiden yhteydessä sijaitsevilla nuorisotiloilla. Jokaiselle koululle tai koulualueelle rakennetaan harrastuslukujärjestys, joka sisältää erilaisia maksuttomia kerhoja, kursseja ja muita harras-

tustoimintoja. Harrastuslukujärjestyksen sisältö ja toiminta suunnitellaan yhdessä alueen lasten ja nuorten kanssa. Siihen kerätään alueilla jo olevat toiminnot ja kerhot, minkä lisäksi luodaan uusia harrastusryhmiä lasten ja nuorten toiveiden pohjalta. Harrastustoiminta toteutetaan koulupäivien yhteydessä joko ennen koulupäivää, hyppytunneilla, välitunneilla tai heti koulupäivän jälkeen. Hankkeen aikana kartoitetaan myös, mitä sähköisiä palveluita (esimerkiksi harrastushaku, Nuorisopassi, tapahtumakalenteri) on tarjolla harrastustoiminnan markkinointiin ja koordinointiin. Näistä valitaan Rovaniemen käyttöön sopivin ja toimivin.

Hankkeen yksi toimintamuodoista on SuMa-ohjaus, jossa SuMa-ohjaaja auttaa lasta tai nuorta löytämään mieluisan harrastuksen ja tarvittaessa saattaa hänet harrastuksen piiriin. Ohjauksesta vastaavat alueiden tutut nuorisohjaajat, jotka tuovat hankkeessa toteutettavaan toimintaan nuorisotyöllisen näkökulman ja otteen.

Harrastamisen Suomen Malli-hanke on kunnanhimoinen, ja sen tavoitteisiin pääseminen vaatii toimivan yhteistyöverkoston, toimijoiden ja huoltajien sitoutumista sekä toiminnan koordinoitua.

Nuorisopalveluiden **kulttuurinen nuorisotyö** tarjoaa nuorille mahdollisuuksia toteuttaa itseään ja osallistua monenlaiseseen kulttuuriseen toimintaan. Sen toimintamuotoja ovat erilaiset tapahtumat, pelitoiminta, koulutukset ja kurssit, nuorten omaehtoiset toimintaryhmät ja harrastustoiminta. Kulttuurista nuorisotyötä toteutetaan Monitoritalo Mondella, joka on remontoitu vastaamaan erityisesti kulttuuritoiminnan tarpeisiin. Monden lisäksi kulttuurinen nuorisotyö näkyy alueellisessa nuorisotyössä ja yhteistyössä kaupungin kulttuuripalveluiden sekä muiden paikallisten kulttuuri- ja nuorisotoimijoiden kanssa.

Lastenkulttuurin kentällä osallistutaan hankkeisiin, jotka syventävät lastenkulttuurin tavoitteita ja kehittävät toimintaa Rovaniemen ja Lapin näkökulmasta. Laadukkaita lastenkulttuuripalveluita viedään päiväkoteihin ja kouluihin osaksi lasten arkea, sillä Rovaniemellä ei ole fyysistä lastenkulttuurikeskusta. Koronapandemian aikana lastenkulttuurin tapahtumat siirtyivät livestriimien kautta toistettaviksi, mikä jää yhdeksi toimintamuodoksi korona-ajan jälkeenkin. Lastenkulttuuripalvelut tekevät kiertueita ja tiedotusyhteistyötä Lapin lastenkulttuuriverkoston kanssa. Lastenkulttuuritoimintaa toteutetaan kulttuurikasvatussuunnitelman mukaisesti, ja varhaiskasvatuksen Satusivellin -toimintaa tuetaan. Tapahtumia ja työpajoja järjestetään avoi-

mina tilaisuuksina matalan kynnyksen kohtaamispaikoissa, kuten kirjastoissa, kylätaloilla sekä Monitoritalo Mondella.

Lapselle on luonteenomaista liikkua, leikkiä ja touhuta. **Varhaiskasvatuksessa** tavoitteena on, että lapsen oikeus liikkumiseen ja liikunnan iloon toteutuu joka päivä. Jokaisessa varhaiskasvatyksyksikössä on liikuntakoordinaattori, joka on mukana suunnittelemassa, toteuttamassa, havainnoimassa ja arvioimassa sekä kehittämässä liikuntakäytänteitä yhdessä koko henkilöstön kanssa.

Perusopetuksessa koulu edistää lasten ja nuorten liikkumista ja toiminnallisuutta yhdessä oppilaiden ja kotien kanssa Liikkuva koulu -toiminnan avulla. Sen tavoitteena on hyvinvointiva koululainen, mielekäs koulupäivä sekä yhteisöllinen, osallistava toimintakulttuuri. Liikkuvaa koulupäivää kehitetään monipuolisesti yhdessä liikunta- ja urheiluseurojen sekä muiden paikallisten toimijoiden kanssa innostamalla oppilaita ja henkilökuntaa aktiiviseen arkiliikuntaan.

Kaupungin liikuntapalvelut toteuttavat tapahtumia ja kampanjoita lasten ja nuorten aktiivisuuden edistämiseksi ja tekevät aktiivista yhteistyötä paikallisten koulujen, urheiluseurojen ja muiden liikuntatoimijoiden kanssa.

”Höntsäharrastaminen” on harrastamista, jossa ei ole tavoitteellisia tai kilpailullisia elementtejä vaan lapset ja nuoret saavat harrastaa omien kykyjensä ja tarpeidensa mukaan ja olla mukana suunnittelemassa harrastamisen tapoja ja toteutusta. Harrastukset tukevat lapsen kas-

vua ja kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia sekä auttavat kiinnittymään yhteisöön ja toimimaan sen jäsenenä. Jos lapsi tai nuori ei voi osallistua samoihin harrastuksiin kuin kaverinsa, seuraa eriarvoistumista, joka vaikuttaa lapsen ja nuoren itsetuntoon ja kehitykseen. Lapselle ja nuorelle on tärkeää tuntea yhteenkuuluvuutta oman ikäryhmän kanssa myös harrastuksissa. Vuonna 2021 julkaistun suosituksen mukaisesti lapsille ja nuorille suositellaan vähintään tunti päivässä monipuolista, reipasta ja rasittavaa liikkumista.

Toimenpide 1: Harrastamisen Suomen mallin mukainen toiminta on käytössä Rovaniemen kaikissa peruskouluissa.

Toimenpide 2: Lasten- ja nuorisokulttuurin merkitys painottuu palvelujen suunnittelussa Kaupunki käynnistää Lastenkulttuurikeskuksen suunnittelutyön.

Toimenpide 3: Lapsia, lapsiperheitä ja nuoria kannustetaan osallistumaan sekä ohjattuun että omaehtoiseen liikuntaan ja liikkumiseen.

Toimenpide 4: Lasten ja nuorten harrastusmahdollisuudet kootaan yhteiselle verkkosivulle, josta ne on helposti löydettävissä.

Toimenpide 5: Kansainvälisyys on luonteva osa nuorten parissa tehtävää työtä ja kansainvälisyyteen liittyviä mahdollisuuksia hyödynnetään.

Tavoite 2: Monipuoliset ja saatavutettavat toimintaympäristöt

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten huomioiminen kaupunkisuunnittelussa on esteettömän kaupungin edellytys. Päätösten lapsivaikutusten arvioinnin tulee ulottua kaikkeen kaupunkisuunnitteluun ja lapset, lapsiperheet sekä nuoret on kutsuttava mukaan kaupunkisuunnitteluun. Turvallinen arki ja asuminen edellyttävät lasten, lapsiperheiden ja nuorten kuulemista sekä heidän arkeensa tutustumista. Kaikkien palvelujen osalta sekä henkinen että fyysinen turvallisuus sekä viisas resursointi ovat tärkeitä tekijöitä.

Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatuksen liikuntasuunnitelma tukee lasten liikuntaa ja liikkumista varhaiskasvatuksen arjessa. Uudet päiväkodit suunnitellaan niin, että lapset pääsevät niissä liikkumaan ja kokemaan liikunnan iloa.

Liikunnan ja aktiivisuuden edistäminen huomioidaan myös koulurakentamisessa sekä piha-alueiden suunnittelussa. Kouluilla on avainrooli harrastusmahdollisuuksien lisäämisessä myös yhteisönä. Harrastustoimintaa järjestävillä tahoilla tulee olla mahdollisuus toteuttaa koulun kanssa ja koulun tiloissa mielekästä toimintaa lapsille ja nuorille jatkuvasti ympäri vuoden. Kunnan omistamat tai hallinnoimat tilat soveltuvat yleensä harrastamiseen. Lasten ja nuorten harrastusryhmien sekä aikuinen-lapsi-harrasteryhmien pitäisi pystyä käyttämään niitä hyvinvointia edistävään toimintaan ilmaiseksi tai matalin hinnoin.

Toimenpide 1: Kaupunki tukee lasten ja nuorten harrastustoimintaa tarjoamalla maksutomia sekä edullisia tiloja ja paikkoja toimijoiden ja ryhmien käyttöön.

Toimenpide 2: Kaupunki tarjoaa perheille soveltuvia, mahdollisimman esteettömiä retkeilyreittejä nuotio- ja laavupaikkoineen sekä lähiliikuntapaikkoja.

Toimenpide 3: Perheliikunnan ja arkiliikkumisen edellytykset otetaan huomioon kaikessa kaupunkisuunnittelussa.

Toimenpide 4: Kaupunki kehittää leikkipuitoja perhe- ja liikuntapuistoiksi.

Toimenpide 5: Nuorten tilojen ja paikkojen viihtyvyyttä parannetaan yhdessä nuorten kanssa, mikä edistää yhteisöllistä toimintaa ja toiminnallisten työtapojen käyttöönottoa.

Tavoite 3: Sujuva arki

Hyvinvoinnin edistäminen kuuluu kaikille lasten ja nuorten kanssa työskenteleville. Sitä tukevat uudenlaisten toimintakonseptien kehittäminen sekä palvelumuotoilun ja digitalisaation ennakkoluuloton hyödyntäminen. Hyvinvointia vahvistetaan lapsen tai nuoren tarpeisiin räätälöityjen palvelujen avulla. Hyvä yksilöllinen ja yhteisöllinen työ on ehkäisevää, laadukasta sekä

lapsi- ja nuorilähtöistä. Ammatillisen auttamistyön painopistettä siirretään hyvinvointia edistävään, ennaltaehkäisevään, yksilöitä ja yhteisöjä vahvistavaan suuntaan.

Lapset ja nuoret sekä heidän perheensä kohdataan tasavertaisesti palveluissa, jotka tunnetaan ja joihin hakeutuminen on helppoa. Palveluihin ei liity leimautumisen pelkoa. Palvelut vastaavat oikea-aikaisesti lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä tuen ja avun tarpeeseen, ja vanhempien kasvatustehävää tuetaan perheen tarpeiden mukaisesti. Kohderyhmälle suunnattua palveluohjausta kehitetään. Vanhemmilla on tietoa lasten ja nuorten iänmukaisesta kehityksestä ja eri ikävaiheisiin liittyvistä haasteista sekä osaamista toimia vanhempina. Perkeharrastamisen kautta perheet löytävät vertaistukea toisilta samassa ikävaiheessa olevien lasten vanhemmilta. Lasten, lapsiperheiden ja nuorten sujuvaa arkea tuetaan yhteistyön ja yhteiskehittämisen avulla.

Toimenpide 1: Painotamme ennaltaehkäiseviä palveluja sekä palvelujen saavutettavuutta ja saatavuutta.

Toimenpide 2: Laajoissa terveystarkastuksissa huomioidaan lapsen, perheen, nuoren arki-rytmi ja arjen hallinta, asuminen, asuinympäristö sekä tukiverkosto ja tuen saannin riittävyys.

Toimenpide 3: Arjen tuen tarpeeseen vastataan monialaisella ja ammatillisella osaamisella ja yhteistyöllä.

Toimenpide 4: Koulu yhteisön hyvinvointia edistetään yhteisöllisen opiskeluohjelman keinoin yhdessä oppilaiden ja vanhempien kanssa. Koulu yhteisön hyvinvointiryhmissä (oppilashuoltoryhmä) on oppilaskunnan edustus. Huoltajia ja yhteistyökumppaneita tiedotetaan oppilas- ja opiskeluohjelmista.

Toimenpide 5: Teemme työtä yhdessä järjestöjen kanssa, jotta lapset, lapsiperheet ja nuoret löytävät helpommin apua erilaisiin arjen haasteisiin sekä itselleen mielekäästä tekemistä.

Tavoite 4: Hyvä mieli ja apu lähellä

Kiusaamisen vastaisen toiminnan ydinviesti on, että jokainen on vastuussa yhteisestä hyvinvoinnista ja jokainen voi siihen myös vaikuttaa. Onnistunut kiusaamiseen puuttuminen vaatii konkreettisia ja systemaattisia toimenpiteitä yksilö-, ryhmä-, ja yhteisötasolla. Lapsen oikeuksien sopimuksen, perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden sekä uuden varhaiskasvatustavan mukaan aikuisten tulee suojata lasta väkivallalta, kiusaamiselta ja muulta häirinnältä. Kiusaamisen ehkäiseminen ja työrauhan edistäminen varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa tapahtuu ensisijaisesti toimintakulttuuria kehittämällä. Rovaniemellä jokaisessa varhaiskasvatustaloksessa on laadittu kiusaamiseen ja häirintään puuttumisen suunnitelma.

Koulujen oppilas- ja opiskeluohjelman kiusaamisen vastainen toimintamalli on päivitetty keuhällä 2019. Kaikki varhaiskasvatuksen, esiopetuksen, koulun ja oppilaitoksen aikuiset ovat sitoutuneet yhteisöllisen toimintakulttuurin vahvistamiseen sekä kiusaamisen ja häirinnän vastaiseen työhön. Työtä suunnitellaan, toteutetaan ja arvioidaan sekä kehitetään yhdessä lasten, nuorten ja vanhempien kanssa. Myös sosiaalisessa mediassa tapahtuvaan kiusaamiseen puututaan. KiVa Koulu -ohjelman toimeenpanoa vahvistetaan, laajennetaan vertaissovittelua ja vahvistetaan tuki- ja kummioppilas- sekä tutor-toimintaa. Esi- ja perusopetuksen yksiköissä sekä toisen asteen oppilaitoksissa toteutetaan v. 2021 aikana oppilaitosympäristöjen terveellisuuden ja turvallisuuden tarkastukset. Tarkastukset tukevat koulujen ja oppilaitosten yhteisöllisen opiskeluohjelmien suunnittelua ja kehittämistä.

Rovaniemen kaupunki on tiivistänyt palvelualueiden välistä yhteistyötä lasten ja nuorten välisten pitkittyneiden konfliktien ratkaisemisessa. Rovaniemen kaupungin nuorisoi-, sosiaali-, koulu- sekä varhaiskasvatuksen palvelut yhdessä sidosryhmiensä kanssa kokosivat resurssit **K-O-toiminnan** käynnistämiseen, ja toiminta alkoi maaliskuussa 2020. K-O on Aseman Lapset ry:n luoma toimintamalli, joka on

kiusaamiseen puuttuvaa työtä. Toimintamallissa selvitetään pitkään jatkuneita, monimutkaisia ja vaativia kiusaamistapauksia, joihin jostain syystä normaalin puuttumisen keinoilla ei olla saatu ratkaisuja aikaan. K-0-työ ei korvaa jo olemassa olevaa kiusaamiseen puuttuvaa työtä. K-0-koordinaattori on puolueeton ja ulkopuolinen taho, joka auttaa erityisen haastavissa kiusaamistapauksissa. Hän tuo mukaan ulkopuolisen, puolueettoman näkökulman lisäksi uusia keinoja ja toimintatapoja olemassa olevien menetelmien ja käytäntöjen tueksi, jotta vaikeimmatkin tapaukset lähtevät selviämään. Yksittäiset tapaukset ohjautuvat K-0 työn piiriin poliisin, sosiaalipalveluiden tai koulujen kautta. Eri viranomaistahot ovat mukana tapauskohtaisesti tarpeen mukaan.

Etsivä nuorisotyö järjestää teemallisia, nuorilähtöisiä ja mielenterveyttä edistävää pienryhmätoimintaa. Niillä vahvistetaan osallistujien sosiaalisia taitoja, arjen hallintaa, itsetuntemusta sekä tulevaisuudenuskoa. Ryhmät on tarkoitettu erityisesti työn ja koulutuksen ulkopuolella oleville nuorille sekä sairauslomalla oleville, opinnoista keskeytyksellä oleville ja päihdeongelmaisille nuorille. Tiloina hyödynnetään erityisesti Monitoritalo Monden monipuolisia mahdollisuuksia ja nuorisotyöllisten menetelmien avulla on mahdollista keskittyä nuorten vahvuuksiin ja kiinnostuksen kohteisiin. Etsivät nuorisotyöntekijät huolehtivat ryhmiin osallistuvien nuorten jatko-ohjauksesta ja tarvittavan verkoston rakentamisesta heille.

Toimenpide 1: Rovaniemellä tulee olla riittävät ja saavutettavat mielenterveyspalvelut lapsille ja nuorille. Perusterveydenhuollon palveluihin lisätään mielenterveystyön osaamista ja resursseja koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoon.

Toimenpide 2: Kaupungin kaikkien työyhteisöjen työntekijät ovat vastuussa yhteisön hyvinvoinnista. Kouluissa muun muassa tukioppilas-, Tutor- ja Verso-toiminnan keinoin puututaan koulukiusaamiseen ja ennaltaehkäistään sitä.

Toimenpide 3: Turvallisuuden tunnetta varmistetaan siten, että lasten ja nuorten arjessa on riittävästi turvallisia aikuisia, joilla on aikaa lapsille ja nuorille.

Toimenpide 4: Rovaniemen kaupunki on sitoutunut kiusaamiseen puuttuvaan toimintaan ja kaupungilla on käytössään kiusaamista ennaltaehkäisevä toimintamalli menetelmineen.

Toimenpide 5: Nuorisopalvelut jatkavat ja kehittävät etsivää nuorisotyötä ja koulunuorisotyötä.

Toimenpide 6: Riko-hankkeen keinoin Rovaniemen kaupunki rakentaa toimintamallin, jolla puututaan rikoksilla oireilevien nuorten käyttäytymiseen. Hankkeessa luodut hyvät käytännöt jalkautetaan osaksi moniammatillista ja -alaista yhteistyötä.

Työllisyyden edistäminen

Kaupunkistrategian työllisyyden visiossa vuonna 2025 nuorisotyöttömyys on matalalla tasolla ja pitkäaikaistyöttömyys määrä on laskenut elinkeinorakenteen monipuolistumisen sekä työllisyyttä edistävien toimenpiteiden avulla. Osuuskunnat ja kolmas sektori työllistävät erityisesti heikossa työmarkkina-asemassa olevia. Kolmas sektori on kaupungin aktiivinen kumppani ja se työllistää ja aktivoi työttömiä, jotka eivät ole valmiita avoimille työmarkkinoille. Nuorten yritystoiminnan kehittymisen edellytyksiä vahvistetaan luomalla start up-yrityksille paikkoja kehittää tuotteita ja palveluja yhdessä yritysten kanssa ja niiden toimeksiannosta.

Rovaniemen kaupunki luo toiminnallaan yleisesti työllistymisen mahdollisuuksia kaikille kuntalaisille ja työnhakijoille ja lisäksi kohdistaa toimenpiteitä erityisesti nuorten ja pitkään työttömänä olleiden työllistymisen edistämiseksi.

On tärkeää, että nuori voi kokea itsensä yhteiskunnalle tärkeänä toimijana ja sen aktiivisena jäsenenä. Työn tuomien rutiinien ja päivärutinin puuttuminen voi vaikuttaa ihmissuhteisiin. Tilalle saattaa tulla esimerkiksi ajan kuluttaminen sosiaalisessa mediassa tai nettipelaaminen. Myös motivaatio ulkoiluun, liikkumiseen ja itsestä huolehtimiseen voi heikentyä. Maksulliset liikuntamahdollisuudet voivat myös olla tavoittamattomissa taloudellisen tilanteen vuoksi.

Ohjaamon toiminta vakinaistettiin Rovaniemellä vuoden 2019 alusta alkaen. Ohjaamon tavoite on tukea nuorten hyvinvointia, osallisuutta sekä koulutukseen ja työhön ohjautumista. Ohjaamossa nuoren tilannetta tarkastellaan kokonaisuutena ja nuorta autetaan löytämään hänen tarvitsemansa palvelut, jolloin hänen ei tarvitse itse tietää, minkä viranomaisen tai palveluntuottajan puoleen kääntyä. Ohjaamon yhteistyöverkoston palveluntarjoajat voivat hyö-

dyntää toistensa osaamista yli hallinto- ja sektorirajojen löytääkseen nuorelle toimivimmat ratkaisut. Monialaisen verkoston yhteistyö korvaa organisaatiokeskeisiä ratkaisuja ja edistää asiakaslähtöisyyttä. Ohjaamon toimintamallissa palvelut ja toimijat kootaan samaan paikkaan, mikä on selvitysten perusteella vastannut nuorten toiveita. Malli on havaittu hyväksi alustaksi myös muiden palveluiden kehittämiseksi.

Ohjaamon verkostoon kuuluvat kaupungin eri toimialat, Eduro-säätiö, TE-palvelut, Kela, joitakin hankkeita, kolmannen sektorin toimijoita sekä alueen yritykset ja työnantajat. Ohjaamo edistää työnhakijoiden ja työnantajien kohtaamista sekä eri toimialojen ja työelämän tunnetuksi tekemistä nuorille. Kaupungin, oppilaitosten ja yritysten yhteistyönä järjestetään yritysvierailuja ja tapahtumia, joissa esitellään eri toimialoja, urasuunnittelua ja työllistymismahdollisuuksia. Tavoite on lisätä nuorten työllistymis- ja yrittäjäyysvalmiuksia.

Tavoite 1: Nuorten työelämästä syrjäytymisen riski pienenee.

Rovaniemen kaupunki kehittää Ohjaamotoiminnan lisäksi työllisyyden edistämisen mallia erilaisissa hankkeissa työnhakukahvilatoiminnalla, rekrytointitapahtumilla ja etsimällä piilotyö-

paikkoja. Työllisyyspalvelut hyödyntävät koko toimijaverkoston palveluja paremmin työllisyyttä edistävien palveluiden osalta ja yhä useammalle työnhakijalle tarjotaan työn tekemisen ja oppimisen mahdollisuuksia kaupunkiorganisaatioissa. Lisäksi kaupunki tarjoaa vuosittain 16–18-vuotiaille nuorille kuukaudeksi kesätöitä omista yksiköissään ja tukee nuorten oma-aloitteista kesätyönhakua kesätyösetelillä.

Rovaniemen 4H-yhdistys tukee vahvasti nuorten työllistymistä. 4H-yritys on toimintamalli, joka tukee 13–28-vuotiaita yrityksen perustamisessa turvallisesti ja ohjatusti. 4H-yrityksen voi perustaa yksin tai yhdessä kaverien kanssa. 4H-yhdistyksen järjestämässä 4H-yrityskoulutuksessa nuori saa hyvät valmiudet yrityksen perustamiselle. Vuodesta 2018 alkaen nuoret 4H-yrittäjät ovat voineet käyttää kaupungin kesätyösetelin työllistäessään itsensä kesän aikana. Lisäksi 4H avasi syyskuussa 2020 Rovaniemelle myös Business Labin. Business Lab on nuorten oma verkostoitumistila, joka tukee nuorten yrittäjyyttä eri keinoin. 4H-yhdistykset järjestävät Business Labeissa yrittäjyyttä tukevia kursseja ja tapahtumia sekä tuottavat yhteis-

työkumppaneiden kanssa yrittäjyyteen liittyviä asiantuntijaluentoja ja koulutustilaisuuksia. Business Labissa nuoret saavat käyttöönsä yritystoimintansa tueksi myös teknologisia apuvälineitä. Näitä ovat esimerkiksi nopea internetyhteys, tietokoneet, tulostin ja kopiointimahdollisuus sekä video- ja kameralaitteet. Laitteiden käyttöön nuoret saavat opastusta 4H:n yritys-ohjaajalta. Rovaniemellä sijaitseva Business Lab palvelee koko Lapin aluetta, mistä tulee nimi Business Lab Lappi.

Toimenpide 1: Rovaniemen kaupunki on mukana työllisyyden edistämisen kuntakokeilussa, jossa kaupungin vastuulle siirtyy suuri osa nuorista työttömistä työnhakijoista. Kuntakokeiluissa rakennetaan laaja-alainen työllisyyden edistämisen ekosysteemi jossa yhteensovitetaan eri toimialojen ja organisaatioiden palveluja asiakkaan parhaaksi.

Toimenpide 2: Etsivä nuorisotyö tavoittaa tukea tarvitsevia ja syrjäytymisvaarassa olevia nuoria ohjaten heidät oikea-aikaisten palvelujen piiriin.

Toimenpide 3: Ohjaamo tarjoaa nuorille työllistymistä edistävät palvelut yhden luukun periaatteella. Nuorille etsitään työn tekemisen mahdollisuuksia kaupungin yksiköistä, kolmannelta sektorilta ja yrityksistä koko toimijaverkoston yhteisvoimin. Lisäksi edistetään nuorten yrittäjyyttä yhdessä Business Rovaniemen ja 4H:n Business Labin kanssa. Kaupungin kesätyöpaikkojen ja kesätyösetelin avulla mahdollisimman moni nuori saa kesätyöpaikan

Toimenpide 4: Kolmannen sektorin toimijat tarjoavat mielekkäitä työn tekemisen mahdollisuuksia työttömille ja syrjäytymisuhan alla oleville henkilöille.

Toimenpide 5: Rovaniemen kaupungin nuorisopalvelut järjestää nuorten työpajatoimintaa, mikä osaltaan on valmistautumista oppivelvollisuuden pidentämiseen liittyviin muutoksiin.

Toimenpide 6: Tiivis yhteistyö työllisyyspalveluiden ja oppilaitosten ja koulutuksen järjestäjien kanssa edistää nuorten koulutukseen ohjautumista ja räättälöityä koulutusratkaisuja

OSALLISUUDEN JA YHTEISÖLLISYYDEN EDISTÄMINEN

Osallisuuden ja vaikuttamisen laaja-alainen edistäminen on yksi Rovaniemi 2025 kaupunkistrategian tärkeimpiä läpileikkaavia tavoitteita. Pää tavoite on edistää asukkaiden osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia elinympäristöä ja palveluja koskevassa suunnittelussa ja kehittää kumppanuuteen perustuvaa toimintakulttuuria. Asukkaita kannustetaan luovaan, omatoimiseen ja kokeilevaan toimintaan. Lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen kokonaiskehittäminen kohdistuu tieto-, toiminta- ja suunnitteluosallisuuteen, oppilaskuntien toimintaan, nuorisovaltuustoon sekä päättäjien kanssa käytävään vuoropuheluun.

Tavoite 1: Osallisuus ja vaikuttaminen vahvistuu.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja vaikuttaminen ovat osa varhaiskasvatuksen toimintakulttuuria Rovaniemen kaupungin asukkaiden osallisuuden

ja vaikuttamisen jatkokehittämissuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatuksen suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa painotetaan lapsen näkökulmaa ja lapsen edun ensisijaisuutta. Pedagogisen toiminnan painopisteitä ovat mm. pedagogiikan johtamisen sekä lapsen ja huoltajien osallisuutta edistävien työtapojen kehittäminen.

Kaupungin nuorisotyössä ja nuorisotiloilla osallisuus toteutuu jatkuvan anonyymien palauttekanavan ja nuorten omaehtoisten osallisuusryhmien kautta. Nämä ideoivat, suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa nuorten mielenkiinnon kohteiden ja tarpeiden mukaisesti yhdessä nuorisohjaajien kanssa.

Nuorisovaltuusto toimii vaikuttamiskanavana muun muassa nuoria koskevissa päätöksissä, palveluissa ja muissa nuoria koskevissa asioissa. Nuorisovaltuuston kautta nuoret ovat mukana rakentamassa yhteisöä, jossa he haluat vaikuttaa. Tämän tyyppinen osallisuus tarjoaa nuorille hyödyllisen oppimisen areenan kansalaisvaikuttamiseen.

Pitkäkestoinen yksinäisyys voi heikentää elämänlaatua ja hyvinvointia. Perheiden yhteinen tekeminen ja harrastusmahdollisuudet lisäävät ystävyys-suhteita ja mahdollisuuksia saada vertaistukea. Varhaiskasvatuksessa tuetaan ja vahvistetaan lasten kaveritaitoja ikätasoon sopivin menetelmin. Kouluissa yksinäisyyden kokemuksia vähennetään ryhmämuotoisilla menetelmillä sekä koulupäivän yhteyteen tuodulla kerho- ja harrastustoiminnalla (esimerkiksi kaverikerhot ja -kioskit, Verso-toiminta, Yhteispeli-koulut, Välkkäri-toiminta ja kummitoiminta). Koulut toimivat alueen keskuspaikkoina, mistä lapset ja nuoret voivat löytää mielekästä tekemistä koulupäivän jälkeen.

Toimenpide 1: Rovaniemen kaupunki jatkaa Unicefin Lapsiystävällinen kunta -toimintaa ja ottaa mukaan toiminnan suunnitteluun ja toteuttamiseen myös ei-vaikuttaja nuoria.

Toimenpide 2: Jatketaan vuonna 2019 aloitettua pilotointia, jossa lapsiin ja nuoriin käytettävien eurojen määrää seurataan lapsibudjetoinnin avulla.

Toimenpide 3: Lapsivaikutusten arviointi otetaan käyttöön kaikessa päätöksenteossa.

Toimenpide 4: Oppilaiden ja perheiden osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksia vahvistetaan kouluissa.

Toimenpide 5: Varhaiskasvatus- ja koulupalvelut vahvistavat yhteisöllistä hyvinvointityötä sekä kehittävät sen sisältöjä ja toimintatapoja. Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa lisätään ja yhteisöllistä opiskeluhoitotyötä kehitetään esiopetuksesta lähtien. Lapset, nuoret ja huoltajat otetaan mukaan työn suunnittelu-, toteutus-, arviointi- ja kehitystyöhön.

Toimenpide 6: Koulut ja oppilaitokset arvioivat oppilaskunta- ja opiskelijatoimikuntatoiminnan osallistavuutta, yhteisöllisyyttä ja vaikuttavuutta. Vanhempaintoimikunnat otetaan mukaan yhteisöjen hyvinvointityöryhmiin.

Toimenpide 7: Kaupunki lisää lasten, lapsiperheiden ja nuorten vaikuttamismahdollisuuksia koskien elinympäristön ja palvelujen suunnittelua ja päätöksentekoa. Vahvistetaan kumppanuuksiin ja verkostoyhteistyöhön perustuvaa toimintaa, sekä kaupunkilaisten järjestämää luovaa ja kokeilevaa toimintaa.

SEURANTA

Lasten, lapsiperheiden ja nuorten hyvinvointiohjelman 2021-2025 toimenpiteitä toteuttavat kaikki kaupungin palvelut ja yksiköt yhdessä sidosryhmiensä kanssa.

LÄHTEET

Asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamisen kehittämisohjelma 2013-2016. Rovaniemi. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=f4a09790-beab-481a-beb6-15a8682eb469>

Etiäinen. Luonto ja virkistyskohteet Rovaniemellä. <http://www.etiainen.fi>

Hyvinvoinnin edistäminen kunnassa. ARTTU2-tutkimusohjelman julkaisu nro 12/2017. Suomen Kuntaliitto.

Ilo kasvaa liikkuen -ohjelma. <http://www.liiku.fi>

Jokaiselle lapselle ja nuorelle mahdollisuus mieleiseen harrastukseen. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2017:19. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/80110/okm19.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

Järjestöjen näkökulmia rovaniemeläisten hyvinvointiin. Rovaniemen kaupungin hyvinvointikertomukseen sisällytettävä raportti järjestöjen näkökulmista rovaniemeläisten hyvinvointiin. 2015. Rovaniemen kaupunki. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=40341afc-04e1-4223-b743-ef65cb0aded>

K-0 toimintamalli, Aseman Lapset ry. <https://www.asemanlapset.fi/fi/toimintamuotomme/k-0-kiusaamiseen-puuttuva-hanke>

Kansallinen lapsistrategia 2040. Sosiaali- ja terveysministeriö. <https://stm.fi/lapsistrategia>

KiVa Koulu -toimenpideohjelma. <https://www.kivakoulu.fi/>

Kouluterveyskysely 2019, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/kouluterveyskysely/kouluterveyskyselyn-tulokset>

Kuntalaisten hyvinvoinnin edistäminen, Kuntaliitto. <https://www.kuntaliitto.fi/asiantuntijapalvelut/demokratia-ja-hallinto/johtaminen-ja-kehittaminen/johtaminen-ja-kehittaminen/hyvinvoinnin-edistaminen>

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE), Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape->

LAVA: Lapsivaikutusten arviointi. Sosiaali- ja terveysministeriö, Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136377/PP_LAVA_prosessikuvaus_vihr_lape_ilme.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Matti Rimpelä, Markku Rimpelä, Juuso Heinisuo, 2018. Onko strategioista tullut tragedioita? Lapsiperheet ja lapset kuntien strategiatyössä. Kalevi Sorsa -säätiö. <https://sorsa-foundation.fi/wp-content/uploads/2018/10/Onko-strategioista-tullut-tragedioita.pdf>

Olli-Pekka Heinonen, Anna-Kaisa Ikonen, Matti Kaivosoja & Timo Reina, 2018. Yhdyspinnat yhteiseksi mahdollisuudeksi. Selvitys lapsi-, nuoriso- ja perhepalveluiden toteuttamiseen liittyvistä yhdyspinnoista muuttuvassa toimintaympäristössä. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/160555>

Oppilas- ja opiskeluhoitolaki (1287/2013), Finlex. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2013/20131287>

Oulun kaupungin lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2018-2021. https://www.ouka.fi/documents/64277/104164/Hyvinvointisuunnitelma_2018_2021.pdf/dc30f99b-4228-4685-987c-75f18132018a

Lapsen ääni 2018. Lasten kokemuksia vähävaraisuudesta ja kiusaamisesta kouluympäristössä. Pelastakaa lapset ry. https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/pelastakaalapsset/main/2018/08/20163238/Pelastakaa_Lapsen_Aani_2018_web.pdf

Perusopetuksen järjestämisperiaatteet 2018. Rovaniemi. <http://rovaniemi.cloudnc.fi/download/noname/%7B1478de93-2bbb-4650-8a86-9e06b04e2c36%7D/424279>

Rovaniemen kaupungin verkkosivut: Kaupunki ja päätöksenteko 2020. <https://www.rovaniemi.fi/Kaupunki-ja-paatoksenteko>

Rovaniemen joulubrändi, Visit Rovaniemen verkkosivut. <https://www.visitrovaniemi.fi/wp-content/uploads/Rovaniemen-Joulubra%CC%88ndi-2018.pdf>

Rovaniemen kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=bedc83ba-e827-4ee5-870c-caf8357515fa>

Rovaniemen kaupungin laaja hyvinvointikertomus 2017-2020. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=6fd5fd9d-8f40-455f-806c-424738240e75>

Rovaniemen kaupunkistrategia 2025. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=48971b17-bd70-4827-98c0-2b05b832feef>

Rovaniemen kaupungin kulttuuriohjelma 2021-2025
<https://www.rovaniemi.fi/Ajankohtaista/Artikkelit/Vapaa-aika/Suomen-toimivimmassa-kulttuuriekosysteemissa-jokainen-tukee-toistaan-ja-kaikenlainen-kulttuuri-on-arvokasta->

Rovaniemen kaupungin liikuntapoliittinen ohjelma 2015-2020. Liikkeellä energiaa - kohti liikunnan uutta vuosikymmentä.
<https://d2htbfmhc6rwjj.cloudfront.net/attachments/7/9/d/6a11bd97241a7adbb92075b-daflec.pdf>

Toimintaympäristön tilastot 2018, Rovaniemen kaupunki. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=7baf4593-e881-4a92-b30a-99a5a90de028>

Turvallisuuskysely Rovaniemi 2017. <https://www.rovaniemi.fi/loader.aspx?id=0a9f0cea-bf7a-41f7-8b76-81f03d2d6f2f>

Unicef – lapsiystävällinen kunta, verkkosivusto. <https://www.unicef.fi/unicef/tyomme-suomessa/lapsiystavallinen-kunta-projektiesittely/>

Valtakunnallinen nuorisotyön ja -politiikan ohjelma 2017-2019 Opetus- ja kulttuuri-ministeriö. <https://minedu.fi/documents/1410845/4274093/VANUPO+FI+2017+final.pdf/92502e8e-0cd0-40f0-b097-5ef39e1d529f/VANUPO+FI+2017+final.pdf.pdf>

Valtioneuvoston selonteko liikuntapolitiikasta. https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/JulkaistuMetatieto/Documents/VNS_6+2018.pdf

YK:n Lapsen oikeuksien sopimus. <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/>

ROVANIEMEN KAUPUNKI – CITY OF ROVANIEMI

